

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ доктори илмҳои педагогӣ, профессор Сабурӣ Хайрулло Мирзозода ба диссертатсияи Абдуҷабборзода Муҳайё дар мавзӯи “Ташаккули мавқеи ҷаҳли шахсият ҳамчун сифати арзишманди иҷтимоӣ-шахсии хонандагони хурдсол”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.- Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Диссертатсияи Абдуҷабборзода Муҳайё дар мавзӯи “Ташаккули мавқеи ҷаҳли шахсият ҳамчун сифати арзишманди иҷтимоӣ-шахсии хонандагони хурдсол” ба масъалаи мубрами педагогикаи муосир — мавқеи ҷаҳли шахсият ҳамчун сифати арзишманди иҷтимоӣ-шахсии хонандагони хурдсол ва ташаккули он бахшида шудааст.

Муҳимияти мавзӯи интихобшуда бо талаботи муосири низоми таҳсилот асоснок мегардад, ки он ба рушди на танҳо донишҳои фанӣ, балки қобилиятҳои умумитаълимӣ, ташаббускорӣ, мустақилнокӣ ва масъулияти хонандагон равона шудааст. Дар шароити навсозии таҳсилот, ташаккули шахсияте, ки қодир ба иштироки ҷаҳл дар ҳаёти иҷтимоӣ ва худмуайянкунӣ мебошад, аҳамияти махсус пайдо мекунад. Маҳз дар синни хурди мактабӣ асосҳои мавқеи шахсӣ ва самтҳои арзишии шахсият ташаккул меёбанд.

Муаллифи диссертатсия таҳлили амиқи сарчашмаҳои илмиро оид ба масъалаи тадқиқот анҷом додааст.

Мубрамияти рисолаи илмӣ бо он далел исбот карда мешавад, ки дар шароити ҷомеаи муосир, ки бо тақвият ёфтани нишонаҳои бухрон дар соҳаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва экологӣ тавсиф мегардад, арзишмандии нақши иҷтимоӣ-ғароёнаи ҷаҳлмандии фард ва тамоюлҳои ҳидоятгаронаи ӯ ҷиҳати рушди ҷомеа ва манфиати он аҳамияти хос касб менамояд. Дар чунин шароит зарурати ташаккули шахсияти ҷаҳл, масъулиятшинос ва иҷтимоӣ-ғаро ба яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати маориф таҷдид меёбад.

Дар ин замина, вазифаи асосии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ аз тарбияи сифатҳои ҷаҳли иҷтимоии шахсият ҳанӯз аз синни хурди мактабӣ иборат мебошад. Зеро маҳз давраи синни ибтидоии мактабӣ марҳилаи мусоиди рушди шахсият ба шумор рафта, барои гузоштани заминаи устувори ташаккули мавқеи шахсӣ, самтгирӣ (майлу хоҳиш), манфиат ва муносибати кӯдак нисбат ба намудҳои гуногуни ҷаҳлияти ҷамъиятан ғоиданок шароити мусоид фароҳам меорад.

Навгони илмии таҳқиқоти мазкур дар он ифода меёбад, ки дар ҷараёни иҷрои он амсилаи педагогии ташаккули мавқеи ҷаҳли иҷтимоии хонандагони синфҳои ибтидоӣ аз ҷиҳати назариявӣ асоснок гардида, шароитҳои педагогии мусоид барои ташаккули мавқеи ҷаҳли иҷтимоии хонандагони хурдсол муайян карда шудаанд, меъёрҳо ва сатҳҳои ташаккули мавқеи ҷаҳли иҷтимоии хонандагони синфҳои

ибтидой таҳия ва муайян гардида, шаклҳо, усулҳо ва воситаҳои асосии ташаккули мавқеи ғаёли иҷтимоии хонандагони хурдсол муайян ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок карда шудаанд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки маводҳои таълимию методӣ оид ба ташаккули мавқеи ғаёли иҷтимоии хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ омода карда шуда, динамикаи меъёр ва нишондиҳандаҳои ташаккули мавқеи ғаёли иҷтимоии хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян карда шуданд. Натиҷаҳои бадастомада метавонанд барои таҳияи монографияҳо ва маводи таълимӣ оид ба мавзӯҳои марбут ба ташаккули мавқеи ғаёли иҷтимоии хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба сифати сарчашмаи (манбаъ) иттилоотӣ хизмат намоянд.

Натиҷаҳои озмоиши таҷрибавӣ, хулосаҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснокшуда бо он таъмин карда мешаванд, ки таҳлили методологии масъалаи интихобшуда гузаронида шуда, низоми усулҳои ба предмет ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқ такмил дода шудааст. Имкони такрории интихоби объектҳои таҷриба вучуд дорад, дар арзёбии натиҷаҳои кори таҷрибавии гузаронидашуда муносибати пайдарҳамӣ истифода шуда, натиҷаҳо аз ҷиҳати миқдору сифат таҳлил карда шуданд, усулҳои илмӣ истифода ва фарзияи таҷриба тасдиқу татбиқ карда шуданд, муаллиф дар мактаби олий тибқи таълими фанҳо таҷрибаи педагогӣ ҳосил кардааст ва ин таҷриба имкон дод, ки онҳо ба коркарди маълумот истифода карда шаванд.

Бо назардошти матлабҳои баёнгардида Абдучабборзода Муҳайё муаммои мавзӯи илмӣ-таҳқиқотии худро оид ба ташаккули мавқеи ғаёли шахсият ҳамчун сифати арзишманди иҷтимоӣ-шахсии хонандагони хурдсол интихоб намуда, марҳилаҳои таҳқиқотро самаранок истифода карда, саривақт кори илмӣ худро тибқи нақшаи таҳрезишуда ба итмом расонидааст.

Таҳқиқоти диссертационии Абдучабборзода Муҳайё аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб, бахши хулосаҳо бо зербаҳшҳои натиҷаҳои асосии таҳқиқот ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт иборат аст. Ҳаҷми умумии диссертатсия аз 167 саҳифаи матни компютерӣ ҳарфчиншуда иборат буда, рӯйхати адабиёт фарогири 163 номгӯй мебошад.

Дар охири диссертатсия хулосаи умумӣ, тавсияҳо барои истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот дар амалия ва феҳристи адабиёти истифодашуда оварда шудааст.

Дар натиҷаи таҳқиқот муайян гардид, ки дар шароити муосири навсозии низоми маориф, ғаёлияти беруназсинфӣ ҳамчун ҷузъи ҷудонашавандаи тарбияи хонандагони синфҳои ибтидой хизмат мекунад. Он барои рушди мустақилият, лаёқати фитрӣ ва ташаккули мавқеи ғаёли иҷтимоии кӯдакон заминаи мусоид фароҳам меорад.

Фаъолияти муназзами беруназсинфӣ дар якҷоягӣ бо шахсияти эҷодкори омӯзгор кафолати ташаккули шахсияти комил ва фаъоли иҷтимоӣ дар синну соли хурди мактабӣ мебошад.

Абдучабборзода Мухайё дар чараёни пешбурди кори илмӣ-таҳқиқотӣ худро аз нигоҳи мусбӣ ва дорои қобилияти иҷро карда тавонистани рисолаи илмӣ нишон дода тавонист. Супоришҳои аз тарафи роҳбари илмӣ гузошташударо сари вақт иҷро намуда, нақшаи коркарди рисолаи илмиро марҳила ба марҳила дар вақташ иҷро намудааст.

Муаллифи диссертатсия муҳаққиқи соҳаи педагогика мебошад, ки ба масъалаҳои рушди фаъолияти маърифатӣ ва ташаккули мавқеи фаъоли шахсияти хонандагони синфҳои ибтидоӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамояд. Дар чараёни корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ӯ ба омӯзиши равандҳои муосири таълиму тарбия, истифодаи технологияҳои педагогӣ ва омилҳои иҷтимоию психологие, ки ба рушди шахсияти кӯдак таъсир мерасонанд, машғул гардидааст. Натиҷаҳои таҳқиқот дар заминаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ татбиқ гардида, самаранокии равишҳои пешниҳодшуда дар амал исбот карда шудаанд.

Дар шахсияти Абдучабборзода Мухайё хусусиятҳои мустақилона пеш бурдани кори илмӣ-таҳқиқотӣ аз наздик эҳсос мегардид. Дар коркарди рисолаи илмӣ масъулиятшиносона муносибат намуда, аз роҳ, усул ва шаклҳои гуногуни пешбурди пажӯҳиши илмӣ бомаврид ва самаранок истифода мекард. Иштироки диссертант дар конференсияҳои байналмилалию ҷумҳуриявӣ назаррас буд, ки бевосита натиҷаи пажӯҳиши худро ба тариқи маъруза пешниҳод мекард. Дар хонишҳои педагогии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумие, ки ба сифати пойгоҳи таҷрибавӣ-озмоишӣ интихоб гардида буданд, мунтазам бо маърузаҳои илмӣ гузориш менамуд.

Абдучабборзода Мухайё натиҷаҳои бадастомадаи илмии худро дар қисмати “Натиҷаҳои асосии илмии диссертатсия” ва дар қисмати “Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот” пешниҳод кардааст, ки истифодаи онҳо дар раванди таълиму тарбияи хонандагони синфҳои ибтидоӣ ҷиҳати ташаккули зеҳни иҷтимоии онҳо аз аҳамияти илмӣ-методӣ ҳолӣ нест.

Диссертатсияи коркарднамудаи Абдучабборзода Мухайё ба ҳама меъёрҳое, ки Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Тоҷикистон нисбат ба рисолаҳои номзадӣ пешниҳод кардааст, ҷавобгӯӣ мебошад. Натиҷаҳои илмӣ, тавсияҳои методӣ ва хулосаҳои диссертант боварибахш буда, бо санадҳои эътимодноқ асоснок карда шудаанд. Забони кор сода, раван ва мувофиқ ба талаботи рисолаҳои илмӣ мебошад.

Ба ин тариқ, диссертатсияи Абдучабборзода Мухайё дар мавзӯи “Ташаккули мавқеи фаъоли шахсият ҳамчун сифати арзишманди иҷтимоӣ-шахсии хонандагони хурдсол” таҳқиқоти мукаммалу анҷомёфта буда, дар сатҳи баланди илмӣ-назариявӣ иншо шудааст ва аз

нигоҳи мавод низ ғанӣ мебошад. Ҳамаи ин аз камолоти маънавӣ ва қобилияти хуби пажӯҳандагӣ доштани Абдучабборзода Муҳайё шаҳодат медиҳад.

Диссертатсия дар асоси талаботи “Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ”, ки аз тарафи КОА муқаррар шудааст, ҷавобгӯӣ мебошад. Бинобар он рисолаи номбурда дар мавзӯи “Ташаккули мавқеи фаъоли шахсият ҳамчун сифати арзишманди иҷтимоӣ-шахсии хонандагони хурдсол” барои муҳокима ва дифоъ ба шурои диссертатсионии 6D.KOA-121-и назди МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” аз рӯйи ихтисоси ихтисоси 5.3.- Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод мегардад.

Рисолаи илмӣ Абдучабборзода Муҳайё дар мавзӯи “Ташаккули мавқеи фаъоли шахсият ҳамчун сифати арзишманди иҷтимоӣ-шахсии хонандагони хурдсол” ба талаботи Низомномаи намунавӣ оид ба Шурои диссертатсионӣ ва тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 ва бо тағйироту иловаҳо аз 26.06.2023 таҳти №295 тасдиқ гардидааст, пурра ҷавобгӯ буда, ба ҳимоя тавсия дода мешавад.

Роҳбари илмӣ, доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва касбии МДТ “ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров”

Сабури Х.М

Имзои профессор Сабури Х.М.-ро тасдиқ мекунам
Сардори раёсати кадрҳо ва қорҳои махсуси МДТ “ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров”

03.03.2026

Сайдуллозода З.С.

Маълумот барои тамос: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков, 1, тел.: +992928057007, Email: zarrina_14.10.70@mail.ru